

Процјена угрожености људи на захваћеном контаминираном подручју и препоруке за понашање и поступање људи у истом, како не би дошло до појаве зараза

Ризик оболијевања људи од афричке свињске куге

Афричка свињска куга је високо заразна вирусна болест од које оболијевају домаће и дивље свиње. Ова болест није зооноза, односно од ње не оболијевају људи нити друге животиње.

С обзиром да заражене свиње угину у 95-100% случајева, афричка куга има разорне посљедице на популације свиња, пољопривреду и економију. Због тога је јако битно зауставити ширење вируса из захваћених подручја.

Пренос вируса афричке куге свиња може бити директан, контактом између болесних и здравих животиња, и индиректан, нпр. преко контаминираних хране. У зараженом, некуханом или недовољно печеном свињском месу и производима од свињског меса, вирус може остати заразан 3–6 мјесеци. Такође, преживљава више година у замрзнутом месу. Због тога, било какво кориштење меса заражених животиња, одлагање зараженог меса у смеће и слично, може лако довести до ширења вируса.

Вирус такође могу механички преносити људи који су били у зараженом подручју, путем контаминираних одјеће, обуће, опреме и коже.

Зато је уништавање свиња на захваћеним фармама, уз адекватно кориштење личне заштитне опреме, чишћење и дезинфекцију, мјера која се користи за стављање под контролу могућности ширења инфекције.

Ризик оболијевања људи од других заразних болести

Приликом контакта са болесним или угинулим животињама треба бити опрезан због могућности добијања других инфективних болести од којих свиње могу обољети а које се могу пренијети на људе.

Генерално, узрочници заразних болести се са животиња на људе могу пренијети на више начина:

- директним контактом (узрочници инфекције могу се пренијети директним физичким контактом са животињама. То може бити због угриза или огреботина, или у контакту са инфицираним кожом, ранама, пљувачком, урином или изметом),
- индиректним контактом (инфективне капљице могу контаминирати површине или могу бити у ваздуху након кашљања или кихања, а затим се могу удахнути или прогутати од стране човјека или инфицирати отворене ране),
- векторски (путем инсеката, глодара итд.),
- путем хране (људи могу да оболе када једу контаминираних продукте животињског меса),

- путем воде (вода се може контаминирати излучевинама болесне животиње, посебно изметом заражених животиња).

Везано за свиње, посебну групу болести које се могу пренијети са свиње на човјека чине болести које се преносе употребом неадекватно термички обрађеног меса (кампилобактериоза, салмонелозе, цистицеркоза, аскаријаза, листериоза, тринелоза итд.). С обзиром да се са зараженим и уинулим животињама поступа у складу са ветеринарским мјерама (еутаназирање и адекватно уклањање), ризик преношења ових болести на људе не би требао бити од значаја. Због повећаног боравка са животињама и контактом са лешевима, постоји повећан ризик за оболијевање од других заразних болести које се директним контактом могу пренијети са свиња на људе.

Ове болести немају потенцијал да се преносе са човјека на човјека те се оболијевање, уколико се и деси, може очекивати у спорадичном облику.

Битно је напоменути да је ове информације потребно истовремено сагледати са информацијама из ветеринарског сектора јер на ризик оболијевања људи утиче адекватно спровођење мјера одређених од стране ветеринарског сектора, препознавање болести код свиња, клиничка слика одређеног заразног обољења код свиња, учесталост и могућност њеног појављивања на нашем подручју итд.

Заразне болести од којих човјек може обољети у директном контакту са обољелим и/или уинулим животињама (уколико је животиња обољела од те болести) су сљедеће:

Еризипелоид

Еризипелоид је акутно инфективно обољење које изазива *Erysipelothrix rhusiopathiae*, грам позитивни инкапсулирани, неспорогени, непокретни бацил. У прабини може да остане инфективан више недјеља. *Erysipelothrix rhusiopathiae* се налази у цијелом свијету у мртој материји биљног и животињског поријекла. Инфицира домаће животиње, свиње, овце, кокоши, птице и рибе. Код свиња изазива болест под називом врбанац или црвени вјетар. Инфекција се на човјека преноси у додиру са контаминираним месом болесне животиње. Углавном се среће међу пољопривредницима, ветеринарима, рибарима, месарима и кухарима. Болест се не преноси контактом са особе на особу.

Манифестује се најчешће као кожни облик и обично захвата подручје прстију и шаке. Бактерија улази у кожу која има огреботине, посјекотине или је оштећена и изазива запаљенске промјене које се веома споро развијају. Након инкубације од 1 до 4 дана јавља се лаган бол, печење и свраб. Затим се ствара оштроограничени обојени еритем уздигнутих рубова који се постепено шири док средина блиједи. Како се инфекција шири, појављују се црвенило, оток, упаљена кожа на зараженом подручју. Понекад се уочавају натечени лимфни чворови.

Еризипелоид се врло ријетко јавља кроз вишеструке лезије на различитим дијеловима тијела. Неки пацијенти могу имати благу температуре или главобољу. Болест траје 10 до 30 дана. Током болести обољела шака не може да се користи. Системски облик

еризипелоида је врло риједак, а тада се инфекција шири путем крвотока и може захватити зглобове, срце или друге органе. Компликације су ријетке мада се могу видјети апсцес мозга, оптички неуритис, перикардитис, хронични артритис.

Дијагноза се поставља клинички. Етиолошка дијагноза подразумијева доказивање бактерије у узорку ткива или хемокултуром (изолација и култивисање, PCR). Нема серолошких тестова.

У лијечењу, антибиотици, посебно пеницилин, су ефикасни у лијечењу овог стања.

У превенцији, приликом његе животиња и током обраде меса, неопходно је примјењивати заштитне мјере као што је употреба рукавица и кецеља при руковању месом те приликом манипулације лешевима као и заштита постојећих повреда.

Инфекција бактеријом *Streptococcus suis*

Највећа опасност од инфекције бактеријском врстом *Streptococcus suis* код људи пријети особама које су у непосредном контакту са свињама или њиховим сировим месом. Повећани ризик за инфекцију присутан је код имуносупримираних особа. Бактерија улази у људску кожу кроз готово невидљиве убоде или огреботине, а затим се може размножавати у крви. Инкубација болести износи неколико сати до три дана а затим се болест код људи манифестује повишеном тјелесном температуром и знаковима који упућују на менингитис (главобоља, повраћање, укочен врат, смањена свијест, фотофобија). Губитак слуха, узрокован оштећењем слушног живца, обично је трајна посљедица болести. Најзначајнија компликација болести представља токсички шок који за посљедицу има трајно оштећење већине виталних органа.

Антракс

Акутна бактеријска инфекција која првенствено представља болест домаћих животиња (овце, коњи, козе, свиње) или дивљих. Инфекција људи је најчешће узрокована уласком спора бактерије кроз повреде на кожи, рјеђе њиховом инхалацијом или ингестијом недовољно термички обрађеног загађеног меса. Клинички се може испољити као кожни, плућни и цријевни антракс. Бактеријемиа и менингитис су могуће пратеће појаве у свим облицима.

Бруцелоза

Бактеријска болест узрокована бактеријом *Brucella suis* а која најчешће настаје директним контактом човјека са зараженим животињама кроз повреде на кожи. Симптоми код људи укључују знакове налик грипи, болове у зглобовима и понављајуће грознице. У тежим случајевима, може доћи до упале појединих органа.

Лептоспироза

Бактеријска болест која погађа многе врсте дивљих и узгајаних животиња, али и људе. Бактерије се могу пренијети на људе директним контактом са урином или ткивом инфициране животиње или индиректним контактом са зараженим животињама преко воде, земље или хране загађених животињским урином. Симптоми могу бити благи

(болони налик грипи и грозница) до веома озбиљни, укључујући менталну конфузију, жутицу и оштећење јетре, бубрега и мозга.

Превенција и препоруке за поступање

Да би се смањио ризик од оболијевања код људи, потребно је приликом контакта са болесним и/или угинулим животињама примјењивати све неопходне хигијенске мјере, које укључују:

- употребу личне заштитне опреме приликом контакта, која подразумијева правилно облачење опреме, као и правилно скидање и одлагање кориштене опреме као потенцијално инфективне,
- мјере дезинфекције, нарочито приликом напуштања зараженог подручја (како се вирус не би механички пренио на контаминираној кожи, одјећи, обући, гумама аутомобила...)
- правилно и континуирано одржавање хигијене руку, посебно након контакта са животињом,
- адекватно одлагање угинулих животиња,
- правилно чишћење контаминираних мјеста,
- примјену посебног опреза код свиња које показују симптоме било које заразне болести.

Хигијена руку: Руке обавезно правилно прати прије и после контакта са животињама, након чишћења простора гдје бораве животиње или простора за његу животиња. Прање руку се обавља сапуном и топлом текућом водом. Држати нокте кратким и имати довољне залихе средстава за прање руку.

Исправан поступак код прања руку:

- навлажити руке топлом, чистом, текућом водом,
- ставити сапун у дланове,
- трљати руке једну уз другу да се направи пјена,
- трљати руке 20 секунди тако да се оперу сви дијелови шаке,
- осушити руке чистим папирним убрсом за једнократну употребу.

Институт за јавно здравство Републике Српске

21.07.2023.